
ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК 664:006.063:637.524

ОЦІНКА СЕРТИФІКАЦІЇ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Бурак В.Г. – к.т.н., доцент,
Ряполова І.О. – к.с.-г.н., доцент Херсонський ДАУ,
Защепкіна Н.М. – д.т.н., професор, Київський національний
університет технологій та дизайну*

Постановка проблеми. В умовах формування ринкових відносин кожне підприємство повинно орієнтуватися на досягнення максимальних результатів своєї діяльності. Наявність на ринку жорсткої конкуренції значно знижує можливість підприємства в досягненні поставленої мети. У цьому випадку підприємство повинно створювати та підтримувати суттєві переваги перед конкурентами, основні з яких спрямовані на виробництво продукції високої якості, здатної якнайкраще задовольняти потреби споживачів. Це обумовлює необхідність приділяти на підприємствах велику увагу питанням якості, орієнтуючись на світовий досвід створення сучасних систем якості.

Сертифікація, як форма підтвердження відповідності, проведеної незалежною стороною, одержала широке визнання суспільства, ставши дієвим механізмом захисту прав споживачів і невід'ємною частиною системи технічного регулювання.

У даний час сертифікація охопила майже всі галузі народного господарства України і є одним з інститутів регулювання взаємостосунків між споживачами, розробниками і продавцями в умовах ринку.

Усі види робіт по сертифікації і підтвердженню відповідності базуються на високій компетенції фахівців, що реалізують їх процедури і розробляють нормативно-методичні документи. Досвід робіт в цій сфері вказує на необхідність підготовки фахівців з питань стандартизації, сертифікації, підтвердження відповідності й управління якістю не тільки для органів по сертифікації і випробувальних лабораторій, а і для підприємств промисловості і сфери послуг, тобто для тих, хто працює на стадії забезпечення відповідного рівня якості і займається підготовкою до сертифікації результатів своєї праці.

Стан вивчення проблеми. Для успішного розвитку економіки України, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках суттєвого значення набуває впровадження та сертифікація продукції за міжнародними стандартами. Стандарти ІСО серії 9000 добре зарекомендували себе в промислово розвинутих країнах і вплинули на поліпшення якості продукції та підвищення економічних результатів діяльності тих підприємств, на яких були впроваджені. На даний час склалася така ситуація, що для укладення контракту з закордонним замовником підприємству обов'язково необхідно мати сертифікат якості, причому, виданого визаною в усьому світі організацією з сертифікації. Дана обставина виступає як основна передумова розвитку в Україні якості відповідно до міжнародних стандартів ІСО серії 9000.

Недостатність практичного досвіду і теоретичної бази в галузі впровадження сертифікації значною мірою обмежують дані процеси на підприємствах України. Тому це обумовлює необхідність теоретичного узагальнення й методичного забезпечення процесів, пов'язаних із упровадженням та сертифікацією продукції за міжнародними стандартами.

Актуальність проблеми і недостатність в Україні теоретичної бази з даного питання обумовили вибір теми, дали можливість визначити мету, задачі й основні напрями досліджень.

Завдання і методика досліджень. Метою роботи є теоретичне обґрунтування і розробка методичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності впровадження і постійного вдосконалення сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

Об'єктом дослідження є діяльність ВПЗ «Жовтневі ковбаси» м. Миколаїв, у відповідності до сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

Предметом дослідження є економічні аспекти, теоретичне і методичне забезпечення впровадження та вдосконалення сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою є наукові праці вітчизняних і закордонних учених, міжнародні стандарти ІСО серії 9000, принципи НАССР, Кодексу Аліментаріусу, закони і нормативні акти України, що регулюють економічні процеси.

Для досягнення поставленої в роботі мети були використані такі методи дослідження: теоретичне узагальнення – для визначення теоретичних основ і тенденцій розвитку; системного підходу – для узагальнення основних мотивів упровадження і сертифікації; методи позитивного і нормативного аналізу – для вироблення рекомендацій з державного регулювання впровадження і сертифікації; порівняння – для зіставлення фактичних даних про економічні показники діяльності підприємств звітного періоду з даними попередніх років; графічний – для наочного представлення результатів дослідження.

Результати досліджень. Коли підприємство веде активну зовнішньоекономічну діяльність, найважливішим елементом виробничого менеджменту взагалі та системи управління якістю зокрема стає сертифікація продукції. Кожний вид товарів, який те чи те підприємство хоче вигідно продати на світовому ринку, мусить бути сертифікованим, тобто мати документ, що засвідчує високий рівень його якості, відповідність вимогам міжнародних стандартів

ISO серії 9000. Набутий нашими підприємствами досвід зовнішньої комерційної діяльності показує, що так звана безсертифікатна продукція оцінюється на світовому ринку у 3–4 рази дешевше, отже, фактично реалізується за безцінь [6].

В Україні розрізняють обов'язкову й добровільну сертифікацію.

Обов'язкова сертифікація здійснюється виключно в межах державної системи управління суб'єктами господарювання, охоплює перевірку й випробування продукції з метою визначення її характеристик (показників) і подальший державний технічний нагляд за сертифікованими виробами. Добровільна сертифікація може проводитись з ініціативи самих суб'єктів господарювання на відповідність продукції вимогам, котрі не є обов'язковими (на договірних засадах).

Протягом останніх років почали формуватися й міжнародні системи сертифікації. Координує заходи зі створення таких систем спеціальний комітет із сертифікації – СЕРТИКО, що діє у складі ІСО.

На початку 1993 року Україна стала членом ІСО та Міжнародної електро-технічної комісії – ІЕС. Це дає їй право нарівні з 90 іншими країнами світу брати участь у діяльності понад 1000 міжнародних робочих органів технічних комітетів зі стандартизації та сертифікації й використовувати понад 12000 міжнародних стандартів.

Для одержання максимально можливого успіху та створення іміджу надійного партнера на зовнішньому ринку підприємствам бажано створювати й сертифікувати також власні системи якості. На підприємствах України такі системи якості ще треба створювати. Вони мають обов'язково передбачати комплексне управління якістю, що потребує колективної діяльності й спільних зусиль.

Дуже важливою і вкрай необхідною є також активна державна політика підтримки ініціативи підприємств щодо розробки, запровадження й сертифікації систем якості продукції.

Об'єкт сертифікації (ОС) проводило обстеження виробництва ВПЗ «Жовтневі ковбаси» з метою встановлення відповідності фактичного стану виробництва телекомунікаційних засобів вимогам документації, підтвердження можливості підприємства виготовляти продукцію відповідно до вимог діючих НД, видачі рекомендацій про періодичність та форми проведення технічного нагляду за виробництвом сертифікованої продукції [4].

Було проведено перевірку наявності необхідних умов для організації виробництва ВПЗ «Жовтневі ковбаси» (площі виробничих приміщень, їх відповідність санітарним і технологічним нормам, компетентність і достатність персоналу, його навчання, забезпечення вимог безпеки та ін.). Результати обстеження ВПЗ «Жовтневі ковбаси» оформилися актом обстеження, який містить обґрунтований висновок і рекомендації по усуненню виявлених недоліків.

Під час обстеження виробництва збиралися фактичні дані про виробництво та елементи системи управління якістю шляхом: опитувань персоналу підприємства та аналізу його діяльності; аналізу документів, що використовуються на підприємстві; аналізу технологічних процесів та оцінки виробництва; здійснення спостережень за діяльністю функціональних підрозділів та аналізу цієї діяльності; аналізу заходів щодо забезпечення якості виробництва продукції.

Перевірку здатності підприємства також було проведено шляхом відбирання зразків продукції для випробування.

Відбір зразків проводився в присутності представника виробника і оформлявся актом відбору зразків за встановленою формою із зазначенням таких обов'язкових відомостей: місце та дата відбирання зразків; назва продукції; назва виробника продукції; розмір партії продукції, дата виготовлення або граничні дати виготовлення партії; характеристика та маса продукції в споживчому пакуванні, термін реалізації продукції; кількість зразків для випробувань, зразків-свідків для зберігання. Акт оформлявся в трьох примірниках і відібрані зразки зберігаються та опломбовують.

Ідентифікація продукції проводилася з урахуванням вимог нормативних документів, діючих в Україні, а також законодавства України (Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів», ін.).

Результати перевірки, висновки та рекомендації комісії оформляють у вигляді акту обстеження виробництва.

Конкурентоспроможність є інтегральною характеристикою продукції, що обумовлює можливість її збуту. На конкурентоспроможність продукції впливають - якість, ціна, вартість експлуатації, зручність технічного обслуговування, імідж виготовлювача, його здатність дотримувати договірні терміни постачання й інші чинники [5].

Розглядаючи питання конкурентоспроможності ВПЗ «Жовтневі ковбаси» та якості, варто наголосити, що за даних умов позиціонування продукції на ринку розгортається у тріаді: якість – ціна (вартість) – час [8].

Вплив стандартизації на підвищення конкурентоспроможності та якості продукції на ВПЗ «Жовтневі ковбаси» реалізується в основному через комплексну розробку стандартів на сировину, напівфабрикати, готові вироби і оснащення; встановлення в стандартах технологічних вимог до найважливіших процесів і показників якості, а також єдиних методів випробувань і засобів контролю та оцінки відповідності.

Створення нової системи стандартизації, адекватної економічним змінам, що відбуваються в Україні, має на меті гармонізацію її вимог з вимогами міжнародних і національних систем стандартизації країн з ринковою економікою. Удосконалення національної системи стандартизації – непогана передумова для підвищення конкуренто-спроможності вітчизняної продукції та створення підприємствами систем забезпечення якості.

Перехід від обов'язковості стандартів до добровільного їх застосування не зменшує їх роль, а навпаки, дає простір для вибору та ініціатив. Стандарти для усіх є джерелом найважливішої інформації, оскільки в них зібрано норми і правила, що засновані на досягненнях у різних галузях техніки, технології та практичного досвіду і визнані методом консенсусу представниками усіх заінтересованих сторін.

Завдання вступу України до Світової організації торгівлі та інтеграції до Європейського Союзу вимагають прийняття міжнародних та європейських стандартів.

Згідно з положеннями національної стандартизації України існують такі основні види стандартів ВПЗ «Жовтневі ковбаси» стандарти, загальні технічні вимоги, стандарти на продукцію, послуги, процеси, методи випробування

(вимірювання, аналізування, контролювання), сумісність продукції, послуг чи систем в їхньому спільному використуванні [3].

Надання чинності державному стандарту, як правило, впливає не лише на ВПЗ «Жовтневі ковбаси», які його безпосередньо застосовують, а й на ті, які з ними взаємодіють. Тому ефект від упровадження стандарту можна розглядати як суму результатів на всіх (основних і суміжних) підприємствах за всіма аспектами: економічним, екологічним і соціальним.

Висновки і пропозиції. Сертифікація, як форма підтвердження відповідності, проведеної незалежною стороною, одержала широке визнання суспільства, ставши дієвим механізмом захисту прав споживачів і невід'ємною частиною системи регулювання.

Дослідження питань упровадження сертифікації продукції за міжнародними стандартами, проведені в роботі, дозволили зробити та висновки: для успішної сертифікації вітчизняної продукції за міжнародними стандартами важливого значення набуває переорієнтація системи сертифікації України на рівень вимог міжнародної системи. Використання запропонованих рекомендацій з оцінки ефективності сертифікації продукції за міжнародними стандартами дасть можливість керівництву підприємства більш обґрунтовано приймати рішення про доцільність її проведення.

Реалізація запропонованих рекомендацій з державної підтримки і стимулювання впровадження та продукції за міжнародними стандартами повинна забезпечити підвищення якості і конкурентоспроможності вітчизняної продукції, ріст експортного потенціалу, підвищення рівня задоволеності споживачів і, в цілому, підвищення економічних результатів діяльності підприємства.

У роботі також викладено порядок розробки та впровадження СУЯ, що включає в себе два етапи: підготовчий етап та етап впровадження, який включає в себе вісім принципів, сформованих у міжнародних стандартах ISO 9000.

Розглянуто порядок сертифікації СУЯ відповідно до вимог національного стандарту ДСТУ ISO 9001-2001 (який ідентичний міжнародному стандарту ISO 9001:2000). Цей порядок включає в себе такі етапи:

- подання та розгляд заявки на сертифікацію СУЯ;
- попереднє (заочне) оцінювання СУЯ;
- аудит та остаточне оцінювання та прийняття рішень щодо сертифікації СУЯ;
- технічний нагляд за сертифікованою СУЯ протягом дії сертифіката;
- інформування про результати сертифікації.

СПИСОК ВИКОРИСТОНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України "Про стандартизацію" //Урядовий кур'єр, №108, від 20 червня 2009р.
2. Закон України "Про захист прав споживачів", від 24 травня 2001р. №2438-111.
3. Закон України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини" (від 23 грудня 1997 року № 771/97 - ВР) //Стандартизація, сертифікація, якість. - 1998. - № 1. - С.2.
4. ДСТУ 2462-94 Сертифікація. Основні поняття. Терміни і визначення.

5. Сертифікація в Україні. Нормативні акти та інші документи. Т.1.-К., 2009р.-368с.
6. Сертифікація харчової продукції в Україні. Довідник. -Львів: Леонорм, 2008р. – 166с.
7. Кириченко Л.С., Чернухіна Н.М. Сертифікація та якість продукції в сучасних умовах господарювання: Навчальний посібник. – Львів; Кондор, 2005 р. – 234 с.
8. Полікарпов І.С., Доманцевич Н.І., Яцишин Б.П. Сертифікація товарів та послуг. Підручник для студентів кооперативних вищих навчальних закладів. - К.: ТМЦ "Укоопосвіта", 2010 р. –350с.

УДК 636. 082. 12

МОНІТОРИНГ ГЕНЕТИЧНОЇ СТРУКТУРИ ЖИРНОМОЛОЧНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Вороненко В.І. – к. с.-г. н., доцент, Херсонський ДАУ

Писаренко Н.Б. – м.н.с., Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Постановка проблеми. Основоположним принципом практичного використання генетичних досліджень у селекційно-племінній роботі з молочними породами великої рогатої худоби є проведення генетичного моніторингу, завданням якого є проведення довгострокових спостережень за станом популяційних генофондів, оцінка їх динаміки у часі [1, 2, 3].

Імуногенетичні дослідження є складовою частиною генетичного моніторингу, їх застосування на популяційному рівні дає уявлення стосовно генетичної ситуації в породах і заводських стадах [4].

Програмою селекції української червоної молочної породи передбачено проведення в провідних племінних стадах системного імуногенетичного моніторингу для вивчення в динаміці генотипових особливостей генофонду популяції з метою оптимізації її геноструктури, що дозволяє суттєво інтенсифікувати племінну роботу з породою [5].

Стан вивчення проблеми. Останнім часом у популяції таврійського зонального типу відповідно до програми селекції відбувається поєднання генетичного матеріалу жирномолочного та голштинізованого внутрішньопородних типів з переважною перспективою збільшення питомої ваги тварин голштинізованого типу [5]. У результаті таких процесів актуальним є проведення моніторингових досліджень популяції жирномолочного типу для з'ясування впливу селекційної роботи на структуру антигено- та алелофонду.

З огляду на зазначене, метою роботи є проведення оцінки змін імуногенетичної структури ряду суміжних поколінь жирномолочного типу у зв'язку із селекційним процесом.